

Plan ve kadaastro :

İmar işleri ile plân ve kadaastro haritaları arasındaki münasebet

Yazan : Kay.
Cevat

Plân işlerinin mutlak surette imar işleri ile pek mühim bir rabıtası bulunduğu ve bu sebeple de plansız bir imarın yapılamadığı malumdur.

Hususatı askeriyeye tealluk eden mesaiden mada; şehirlerin imarı, arazinin ihyası, tasarruf haklarının tesbiti ile malî esasların temini gibi medenî içtimaî. iktisadî her hangi bir maksat için yapılacak plan ve kadastral haritaların derecei sıhhat ve kıymeti fenniyelerini, onlardan beklenen gayeye tabi tutmak ve dolayisile istihsali lâzım gelen menafii milliyeyi göz önüne getirerek ona göre ilmin icap ettirdiğı fennî meslek incelikliklerini tatbik eylemek zarureti vardır.

Memleketimizin bütün vilâyet ve kaza merkezlerinin aynı derecei vusât ve kesafette olmadığı, mebanisinin aynı intizam ve cesamette bulunmadığı; daha doğrusu şehir ve kasabaların hiç birinin içtimaî ve iktisadî vaziyetlerinin yekdiğerine uymadığı nazarı dikkata alınır; bu keyfiyet, hem halkın esbap ve vesaiti ticariyeleri, ahvali havaiye ve şeraiti medeniyeleri ile alakadar, ve hem de o merkezin serveti umumiye ve dolayisile varidatı milliyesile münasebetdar bulunduğundan; her merkezde mutlaka aynı mikyasta aynı şeraiti fenniye dahilinde plânlar yapmak ve aynı mekasıt altında kadastral haritalar vücade getirmek lüzumsuzdur.

Binaenaleyh; bilumum resmî daireler, idarei hususiyeler, belediyeler yaptıracakları işlerin mahiyetini nazarı dikkata aldıktan ve bu işlerden beklenecek gayeyi, iktisadî zaruretler ile karşılaştırdıktan sonra; o işin mikyasını, şeraiti sihhat ve kıymeti fenniyesini düşünmeleri iktiza ettiğini bir hadise ile izah etmek isterim.

Şark vilâyetlerimizden kaza merkezine su isalesi için nivo ile bir güzergâh tayini lüzumuna dair Kaymakamın vuku bulan teşebbüsüne karşı ; vilâyet heyet fenniyesince; âlâtı rasadiye ve edevatı hendesiye'nin intihap ve mübayaa mahalleri, rasat usulleri, hesap şekilleri, muvazene esasları, ve saire gibi hususatı fenniye, dehayiki ilmiye icabı uzun uzadıye müzakere edildikten sonra binlerce liraya balığ olan bu işin bir müteahhide ihalesi tahtı karara alınmış.....

Vali Beyefendi ise; evvela suya olan ihtiyacı esas ittihaz ederek sarfı teklif edilen meblağa mukabil istihsal olunacak gayeyi, kaza merkezinin içtimaî ve iktisadî vaziyetleri ile mukayese edüp bu emri vermiştir.

“ Nivo âletine mukabil bir (su kabağı) tedarik olunacak ve şahıs makamında iki (direk) kullanılacaktır. Mebdeden müntehaya kadar bu teraz ile hareket edilecek ve binnetice su akıttırılacaktır.,,

Filhakika emrin hükmü kabakla infaz edilerek maksada vasil olunmuş ve fakat kabak meselesinin, yine şarkta temdidî lâzımgelen bir demir yolu güzergâhında katiyyen kabili tatbik olmadığı pek tabii bulunmuştur.

Bu itibarla; kıymetli, kıymetsiz bir şehir veya arazide plan alma, kadastral harita yapma işinin tereküp ettiği; niregi, poligon, tesviye ameliyeleri için mevzuubahs olmayan mikyas meselesi yalnız tafsilata raci isede; her bir tişde yek-

diğerine tamamen merbut ve o işde ki neticeye vüsul için bir birinin lazımı gayrı müfariki olan ve müştereken mecburiyeti tatbikiyesi bulunan bu dört safhanın haritacılık ilim ve fennî sahasında kendilerine göre ayrı ayrı derin birer incelikleri bulunduğu aşikârdır.

Gerçi; esas itibarile, bir şebekei müsellesatiyeden ibaret olup işin temelini teşkil edecek olan nirengi vezaifi, nokatın kemiyatı vaziyelerini istihsal etmekle neticeleniyor ve bu neticeye; rasadı müteakık müsellesler hal etmek ve badehu tertip, faslaları hesap eylemek vesatatile de vasıl olunabilir; fakat :

- 1 — Rasatların muvazenesi
- 2 — Şebike istikametlerinin muvazenesi
- 3 — Noktaların bilmüvazene halleri
- 4 — Şebike kemiyatı vaziyе muvazenesi

gibi pek sürekli ve yorucu muvazene hesapları tatbik olunmak ve bu sayede bütün nirengi noktalarını santimetre üzerinde ve gayet mütevazın bir surette bulundurmak zorlukları ilede aynı maksada ve neticeye vusul imkânı hasıl olabiliyor.

Bit'tabi; rasat ve hesap sistemleri arasında pek azim farklar bulunan bu iki ameliyenin sura't ve sıhhatları nasılkı başka, başka, ise, bunların lüzum ve mahalli tatbıkları da ayrı ayrı olmalıdır.

Aynı veçhile; poligon ve tesviye işlerinde de filf ve hesabî mütenevvi kolaylıklar bulunduğunu anlamak; indelhace ilmî ve riyazî derinlikler, muhtelif incelikler tatbiki sayesinde gayet dakik ve muvazeneli noktalara malik olmak için bir çok masraf ve külfetlere de katlanmak zaruretinî; işin maksadına ve mahallin derecei ehemmiyetine saklamak lâzımdır.

Tafsilât meselesine gelince : doğrudan doğruya mıkıyas ile münasebetdar olan bu ameliye, gerek plan ve gerek topoğrafik mahiyette bulunsun, işin muhassalasını meydana koyacağı için, yalnız eb'adı tabiiyyeyi ebadı müressemeye tahvilden ibarettir.

Bir milimetrelik budu müressemnin 1/500 mıkıyasında 0.5 m. ye, 1/1000 mık. da 1 m. ye, 1/2000 mık. da 2 m. ye tekabül etdiği nazarı dikkata alınır, mıkıyasın kabul edemediği ve işin hazm eyleyemediği tafsilât ile oğraşmak esasen bir haritacı için doğru değildir.

Şu halde; şehir veya kasabada mebaniyi yegân, yegân göstermek yani hukuku tasarrufiyeyi irae eder parseller çizmek, bir beldenin yalnız sokaklarını resm etmek veya açılacak bir cadde için istimlâk planı vücade getirmek ve yahut umumî olarak sun'î ve tabiî eşkâl ve ahvali araziye tersim eylemek gibi muhtelif maksat ve menfeat altında yaptırılacak tafsilâtın esasatına çok yüksek bir ehemmiyet atfetmek iktiza eder.

İşte; bu kararın ittihazından sonra mıkıyas intihap etmek ve işde şeraiti sıhhat ve kıymeti fenniye aramak sırası gelmiş olur.

Bu yazılan hakayıkı bir kaç kelime ile hulasa etmek istersek; İstanbulda yapılacak plan ve kadastrâl haritalarda icabatı fenniyenin milimetresine kadar tatbiki hususunun bir çok faydaları tevlit edeceği ve bu uğurda sarf olunacak emek ve paranın da tamamine mahalline masruf olacağı şüphesiz iken, Hakkârinin toprak yığınının ibaret binaları arasından geçen yol ve köşeler için de aynı zaman ve para ihtiyarile aynı rasat ve hesap gibi zorlu emeklerin sarf edilmesi hiç doğru değildir.
